

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา *
APPLICATION FOR USING TECHNOLOGY IN TEACHING SOCIAL STUDIES

¹พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี) Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

²พระครูสิริภุรินิทัศน์ (ฐิตสัคโค ดิษสวรรงค์) Phrakhrusiriphurinithat (Thitasaggo Ditsawan)

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan campus, Thailand

Corresponding Author E-mail: udon921@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เข้าถึงแหล่งเรียนรู้และข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยมีโปรแกรมค้นหาข้อมูล ฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเกมการศึกษา สื่อสังคมออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีความจริงเสมือน และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ในการใช้เทคโนโลยีออนไลน์เพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาจากทุกที่ ทุกเวลา ทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีใหม่ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ ผีกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูล และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ส่วนการพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยีเน้นพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ เน้นไปที่การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้อย่างมีจริยธรรม การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น เกม สื่อสังคมออนไลน์ และเทคโนโลยีความเป็นจริงสมมติ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูล และสารสนเทศออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา ในยุคปัจจุบันให้ดีขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: การประยุกต์, เทคโนโลยี, การพัฒนา, การสอนสังคมศึกษา

Abstract

Application of technology in developing social studies teaching Used to increase efficiency in learning management, develop skills, and encourage students to be creative and participate in learning. Easier access to learning resources and information There is a program to search for information. online databases, etc. There are also educational games. social media artificial intelligence and virtual reality technology and augmented reality technology the use of online technology for social studies learning is a highly effective educational innovation. and can learn every content from anywhere, anytime, creating a new way of learning divided into 2 groups: technology for communication and cooperation and technology for learning Especially in social studies This allows students to learn in a variety and interesting way. Practice thinking and analyzing data skills and solve various problems to achieve maximum benefit in organizing social studies learning. Teacher professional development and technology integration emphasize developing knowledge and skills in using information and communication technology in learning management. Emphasis is placed on using technology to increase efficiency in learning management. and have a good attitude in using information and communication technology in organizing learning in an ethical manner Using technology to create learning media in various forms such as games and social media. and fictional reality technology to create a diverse and interesting learning experience in addition, the use of artificial intelligence (AI) technology to help analyze data and information and design learning management that is appropriate for students in order to further develop the teaching of social studies in today's era.

Keywords: Applications, Technology, Development, Teaching Social Studies.

บทนำ

ในปัจจุบันการสอนสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน เนื่องจากเป็นวิชาที่ช่วยให้เข้าใจสังคมและโลกรอบตัวมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการสอนสังคมศึกษา ในปัจจุบันมีความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ครูสังคมศึกษาคู่นี้จึงต้องให้ความสำคัญในการจัดห้องเรียนที่นำเอาเทคโนโลยีมาเสริมกับกิจกรรมการเรียนรู้ให้แรงจูงใจ มีการแข่งขัน มีรางวัล จะทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้และครูต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง (สุชาติ ประสพผลดี, 2563) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและง่าย สามารถค้นหาข้อมูลได้ผ่านโปรแกรมและฐานข้อมูลออนไลน์ ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดเชิงสร้างสรรค์ ใช้ภาพ เสียง วิดีโอ 3D และการเล่าเรื่องหลายรูปแบบเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ใน

ชีวิตอย่างหลากหลายได้ (วรเทพ พงษ์พานิช, 2563) นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ การศึกษาสังคมศึกษา เช่น เกม จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างสนุกสนานและมีส่วนร่วม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นได้อย่างอิสระ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่วนเทคโนโลยีความจริงเสมือนและเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริงหรือมองเห็นวัตถุเสมือนจริงทับซ้อนกับวัตถุจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาจากทุกที่ทุกเวลามี 2 กลุ่มเทคโนโลยี คือ เทคโนโลยีสื่อสารและความร่วมมือ เช่น โปรแกรมสนทนาออนไลน์ และเทคโนโลยีการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมตัดต่อวิดีโอที่ช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหาในวิชาสังคมศึกษาได้ดี (วรรณวิมล ศรีสุราช, 2563)

การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้สังคมศึกษาต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมและมีความรับผิดชอบ เช่น ไม่เข้ามาละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่สร้างข้อมูลเท็จ และไม่ใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การกลั่นแกล้งผู้อื่น และการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครู และการบูรณาการเทคโนโลยีต้องเน้นพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของครู (ไพโรจน์ สุวรรณชาติ, 2563) รวมถึงเนื้อหาวิชาที่สอนและแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูมีทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีทั้งในด้านพื้นฐานและเชิงประยุกต์เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีจริยธรรม ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) และเกมออนไลน์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าสนใจ และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศ ช่วยให้การจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างมาก (ชัชวาลย์ สินธุ์รัตน์, 2563)

บทบาทของเทคโนโลยีในการศึกษาสังคมศึกษา

บทบาทของเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยในการพัฒนาการศึกษาสังคมศึกษาเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ดำเนินการ และประเมินผลของสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นระบบของการสอนและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ความเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการศึกษาสังคมศึกษา เทคโนโลยี ICT เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันมาก การนำเทคโนโลยี ICT มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและเนื้อหาวิชาในการเรียนการสอนนั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูล การใช้โปรแกรมค้นหาข้อมูล การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น 2) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เช่น การใช้โปรแกรมจำลองสถานการณ์ (Simulation) เพื่อฝึกทักษะ

การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ การใช้เทคโนโลยีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เพื่อฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น และ 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เช่น การใช้เทคโนโลยีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสำรวจและค้นพบ (Discovery Learning) เพื่อฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (สุจินต์ สุวรรณวงศ์, 2562) นอกจากนี้ บทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดได้หลากหลายรูปแบบ จึงควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน (สุกัญญา จันทร์ศรีสุข และคณะ, 2566; กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ, 2560; สุมาลี สุขสวัสดิ์, 2563)

สรุปได้ว่า บทบาทของเทคโนโลยีในการศึกษาสังคมศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูล การใช้โปรแกรมค้นหาข้อมูล การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น พร้อมช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงสร้างสรรค์ จึงเห็นได้ว่าเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในหนังสือเรียนเท่านั้น แต่ผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้ได้ในรูปแบบภาพ เสียง วิดีโอ 3D พร้อมเพิ่มความตื่นตัวด้วยการเล่าเรื่องหลายรูปแบบ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างหลากหลายอีกด้วย

เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการศึกษาศังคมศึกษา

เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2559) การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบและส่งเสริมระบบการเรียนการสอน เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการทางการศึกษา การพัฒนา และการประยุกต์วัสดุ เครื่องมือ วิธีการ เพื่อนำมาใช้ในสถานการณ์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของคนให้ดียิ่งขึ้นเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรมสำหรับการศึกษาศังคมศึกษา ดังนี้

การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเกมการศึกษา (Educational Games) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างสนุกสนานและมีส่วนร่วม เช่น เกมจำลองสถานการณ์ เกมฝึกทักษะ เป็นต้น

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่อกับผู้อื่นและแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างอิสระ เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โปรแกรมจำลองสถานการณ์ โปรแกรมช่วยสอน เป็นต้น (พัชรี มณีรัตน์, 2566)

บล็อกเชน (Blockchain) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบันทึกและติดตามข้อมูลได้อย่างปลอดภัย เช่น การจัดเก็บข้อมูลนักเรียน การจัดเก็บข้อมูลการเรียนการสอน เป็นต้น

อินเทอร์เน็ตออฟฟิงส์ (IoT) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่อกับสิ่งต่างๆ ในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น การเก็บข้อมูลสภาพอากาศ การเก็บข้อมูลการจราจร เป็นต้น (สุมาลี สุขสวัสดิ์, 2563)

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริง เช่น การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ การทดลองวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นวัตถุเสมือนจริงทับซ้อนกับวัตถุจริง เช่น การเล่นเกม การเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุทางธรรมชาติ เป็นต้น (กฤตาภรณ์ ตันติวรวงค์, 2565)

เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความสำคัญต่อการศึกษาลดภาระการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยการผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาคือ การปรับปรุงและคิดค้นวิธีสอนแบบใหม่ๆ โดยใช้วิธีการ ความคิดหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่พัฒนาขึ้น โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี ที่ได้ผ่านกระบวนการที่เชื่อถือได้ เข้ามาจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและหลากหลายขึ้นมา โดยสามารถแบ่งได้คือ เกมการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างสนุกสนานและมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสังคมออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่อกับผู้อื่นและแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างอิสระ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร ปัญญาประดิษฐ์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริงหรือมองเห็นวัตถุเสมือนจริงทับซ้อนกับวัตถุจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สื่อออนไลน์และการเชื่อมโยงระดับโลกในด้านสังคมศึกษา

เทคโนโลยีการศึกษามีความสำคัญมากในการเจาะตลาดโลก มีการคาดการณ์ว่าตลาดการศึกษาจะมีขนาด 10 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2030 ตลาดที่จะเติบโตมากที่สุดคือในทวีปเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีประชากรจำนวนมาก และล้วนใช้ smartphone เป็นหลัก สามารถให้บริการที่ครอบคลุมทุกส่วนของการเรียนรู้เชื่อมโยงกัน ทั้งคอร์สเรียน แพลตฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ การวัดผล การสื่อสาร และการรายงานผลการเรียน หากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แล้วยังเป็น solution คุณภาพระดับโลก การพัฒนาการเรียนการสอนก็จะเป็นแบบ data-driven และ personalized มากขึ้น เพราะมีจุดข้อมูลที่ไม่เคยมีมาก่อน การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ (Online Collaboration) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต่างสถานที่กันโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น อีเมล เว็บบอร์ด โซเชียลมีเดีย เป็นต้น การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่คำนึงถึงระยะทางหรือเวลา การเชื่อมโยงระดับโลก (Global Connectivity) เป็นการเชื่อมต่อระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากทั่วโลกโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเชื่อมโยงระดับโลกช่วยให้ผู้เรียน

สามารถเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จากทั่วโลกได้อย่างง่ายดาย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับโลกกว้างได้มากขึ้น (สุกัญญา จันท์ศรีสุข และคณะ, 2566)

การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม เพื่อให้แก่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ ได้รู้และเข้าใจกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือในรูปแบบดิจิทัลผ่านอุปกรณ์เครื่องมือทางสื่อสังคมออนไลน์ด้วย คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์อื่นด้วยการเชื่อมโยงโครงข่ายด้วยอุปกรณ์เครือข่าย เซิร์ฟเวอร์ โคลเอนต์ ฮับ เนทเวิร์คสวิตช์ เราต์เตอร์ (จินฉนวนัตถ์ ปะโคทัง และธีระ รุญเจริญ, 2566) อุปกรณ์ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงที่อยู่ของสถานีต้นทางสู่ปลายทาง โดยการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของครูผู้สอนจากที่ต่างๆ ทั่วประเทศหรือทั่วโลกที่เชื่อมโยงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนรู้เริ่มมาให้ความสำคัญกับการเรียนผ่านทางออนไลน์กันมากขึ้น การเรียนรู้ออนไลน์จึงช่วยทำให้การเรียนง่ายและสะดวกขึ้น ขอแค่มีอินเทอร์เน็ตเข้าถึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ทางออนไลน์ (Online learning) คือผู้เรียนเป็นใครก็ได้ อยู่ที่ใดก็ได้ เรียนเวลาก็ได้ เอาตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ขอบเขตการเรียนรู้ออกไป และเรียนอย่างรู้ลึกมากขึ้น ซึ่งย่อมาจากจากการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ (เจริญ ภูวิจิตร, 2566) แต่ถึงกระนั้นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสิ่งใหม่ในการรับรู้ของบุคคลทั่วไป สื่อออนไลน์ และการเชื่อมโยงระดับโลกในด้านสังคมศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีเรียนที่เป็นอยู่เดิมเป็นการเรียนที่ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ซึ่งการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและ การประเมินผลโดยรูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี ที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบ ที่สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนวยความสะดวกการสอนได้แค่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการเรียนรู้วิถีใหม่

เทคโนโลยีเพื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษา

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้มีมากมายหลากหลายสามารถที่จะนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาปรับใช้ในการสอนได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการสอนแบบใหม่ให้ทันต่อยุคสมัยหรือทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสอน โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากที่สุด เพราะฉะนั้น การที่จะทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2557) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

1. เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือ เช่น โปรแกรมสนทนาออนไลน์ (Chat Room) โปรแกรมประชุมทางไกล (Video Conference) โปรแกรมจัดการงานร่วมกัน (Collaboration Tool)

สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน

2. เทคโนโลยีเพื่อการสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ โปรแกรมสร้างภาพกราฟิก โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น วิดีโอ เกม เว็บไซต์ แผนที่ความคิด เป็นต้น

3. เทคโนโลยีเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสถิติ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูล มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ

ประภัสสร แก้วพูล (2564) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

1. เทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) เป็นเทคโนโลยีที่จำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์เหมือนอยู่ในสถานที่จริง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อจำลองเหตุการณ์ในอดีตหรืออนาคต ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การใช้ VR จำลองเหตุการณ์การสู้รบในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือจำลองสถานการณ์การสำรวจอวกาศ เป็นต้น

2. เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานระหว่างโลกจริงกับโลกเสมือนจริงเข้าด้วยกัน ให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นวัตถุเสมือนจริงซ้อนทับกับโลกจริง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่ซับซ้อนหรือยากต่อการเข้าใจ เช่น การใช้ AR นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของโลกหรือระบบนิเวศ เป็นต้น

3. เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีที่เลียนแบบการทำงานของสมองมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และประมวลผลข้อมูลเชิงลึกที่ซับซ้อน เช่น การใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกหรือแนวโน้มทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

4. เทคโนโลยีการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) เป็นเทคโนโลยีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสามารถนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์หรือแบบผสมผสาน (Blended Learning) เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์เพื่อนำเสนอเนื้อหาหรือจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นต้น

สุมาลี ทองคำ (2564) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่มุ่งพัฒนาให้คอมพิวเตอร์สามารถคิดและทำสิ่งต่างๆ แทนมนุษย์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลการเรียนรู้ หรือจัดการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว ส่วนการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) เป็นสาขาหนึ่งของปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้และปรับปรุงประสิทธิภาพได้ด้วยตัวเอง สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้การเรียนรู้ของเครื่องเพื่อแนะนำเนื้อหาการเรียนรู้ จำแนกประเภทข้อมูล หรือคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต

กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ และสุภาวดี บุญประเสริฐ (2563) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า การพิมพ์สามมิติ (3D Printing) เป็นกระบวนการสร้างวัตถุสามมิติจากข้อมูลดิจิทัล สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้การพิมพ์สามมิติเพื่อสร้าง

แบบจำลองวัตถุทางประวัติศาสตร์ จำลองกระบวนการทางธรรมชาติ หรือสร้างอุปกรณ์การเรียนรู้ต่างๆ ส่วนการพิมพ์เลเซอร์ (Laser Cutting) เป็นกระบวนการตัดวัสดุด้วยเลเซอร์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้การพิมพ์เลเซอร์เพื่อตัดวัสดุในการสร้างแบบจำลองวัตถุทางประวัติศาสตร์ ประดิษฐ์อุปกรณ์การเรียนรู้ต่างๆ หรือออกแบบชิ้นงานศิลปะและงานฝีมือ

วรวิทย์ พิกุลทอง (2565) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้ข้อมูลต่างๆ สามารถเก็บรักษาได้อย่างปลอดภัย และโปร่งใส สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน เพื่อเก็บรักษาข้อมูลการเรียนรู้ บันทึกผลการเรียน หรือจัดระบบนิเวศการเรียนรู้แบบกระจายศูนย์ ส่วนเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แบบจำลองภาษา (Natural Language Processing) เป็นสาขาหนึ่งของปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจและประมวลผลภาษามนุษย์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แบบจำลองภาษาเพื่อแปลภาษา ตอบคำถาม หรือสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ต่างๆ

กชกร ตันติสุข (2563) กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจในประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา และควรได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ในการใช้ ICT ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียนได้

สรุปว่า จากการศึกษาเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

1. เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือ เช่น โปรแกรมสนทนาออนไลน์ โปรแกรมประชุมทางไกล โปรแกรมจัดการงานร่วมกัน สามารถใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน

2. เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ โปรแกรมสร้างภาพกราฟิก โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสถิติ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ สามารถใช้เพื่อสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูล มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ

การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมศึกษา

การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ รอบคอบ และระมัดระวัง ไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น (อัษฎา พลอยโสภณ, 2563) โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และหลักการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมศึกษา ได้แก่ 1) หลักความถูกต้อง (Accuracy) ข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จาก

เทคโนโลยีต้องถูกต้องและน่าเชื่อถือ 2) หลักความเป็นส่วนตัว (Privacy) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับการคุ้มครอง 3) หลักความเท่าเทียม (Equality) ทุกคนควรมีสิทธิเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมกัน 4) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้ใช้งานเทคโนโลยีต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง (สุจินต์ สุวรรณวงศ์, 2557)

การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในสังคมศึกษา มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อป้องกันผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม และความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี เป็นการกำหนดหน้าที่และความคาดหวังในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ, 2560) ได้แก่ 1) เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือสร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น 2) ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต 3) ไม่ใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด ไม่ใช้เทคโนโลยีเพื่อก่ออาชญากรรมหรือละเมิดกฎหมาย 4) ใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและรอบคอบ ไม่ประมาท เล่นเล่อจนทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น และ 5) รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ตระหนักถึงผลที่ตามมาของการใช้เทคโนโลยีของตนเอง (สมใจ แก้ววิเชียร, 2560)

สรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การไม่สร้างข้อมูลเท็จหรือบิดเบือนความจริง เป็นต้น ส่วนความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การไม่ใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การกลั่นแกล้งผู้อื่น การเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยี

การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยีในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบโจทยความต้องการของผู้เรียน การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยี ควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นอย่างดี ทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอนและแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านทักษะ ครูควรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการใช้งานพื้นฐาน การใช้งานเชิงประยุกต์ และการใช้งานเพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านเจตคติ ครูควรมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ ตระหนักถึงประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยี และมีความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม 4) ด้านนวัตกรรม ครูควรมีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยี ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การจัดหาทรัพยากรและการสนับสนุนที่จำเป็น รวมไปถึงการติดตามและประเมินผลการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และ 5) ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน ครูควรมีทักษะการทำงานเป็นทีม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ, 2561)

การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยี ควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ นอกจากนี้ยังควรมีด้านบุคลิกภาพ ครูควรมีบุคลิกภาพที่ดี เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของครู เช่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความยืดหยุ่น และด้านสุขภาพจิต ครูควรมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขในการทำงาน และไม่เครียดจากการทำงาน ด้านความยืดหยุ่น ครูควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคม และด้านการทำงานเป็นทีม ครูควรสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริพร อ่อนละม้าย, 2564)

สรุปได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยีควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในหลายด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นอย่างดี ทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอนและแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
2. ด้านทักษะ ครูควรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการใช้งานพื้นฐาน การใช้งานเชิงประยุกต์ และการใช้งานเพื่อการจัดการเรียนรู้
3. ด้านเจตคติ ครูควรมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ ตระหนักถึงประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยี และมีความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและวิธีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และควรมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างรอบคอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีนักวิชาการที่กล่าวถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดังนี้

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษา สามารถช่วยให้การเรียนรู้สังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ 2) เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกล (e-learning) เช่น MOOCs 3) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) 4) เทคโนโลยีเกมและสื่อสังคมออนไลน์ ครูควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชาญณรงค์ พานิชกุล, 2564) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสามารถช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในด้านต่างๆ เช่น 1) การเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศ 2) การกระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ 4) พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ครูควรวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้รอบคอบ เพื่อให้เทคโนโลยีสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริพร แก้วประเสริฐ, 2563) เทคโนโลยีสามารถช่วยให้การเรียนรู้สังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) 2) เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกล (e-learning) 3) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) 4) เทคโนโลยีเกมและสื่อสังคม

ออนไลน์ 5) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ครูควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (วาสนา ศรีคำ, 2563)

เทคโนโลยีสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเทคโนโลยีสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศ การกระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ กลุ่มเทคโนโลยีการเรียนรู้ (Learning Technology) ได้แก่ เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกล (e-learning) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) เทคโนโลยีเกมและสื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยครูควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปความว่า การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นแนวโน้มที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ครูควรศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น วิดีโอ เกม สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศได้ง่ายขึ้น กระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะ ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกล (e-learning) เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่จำกัดอยู่แค่ในชั้นเรียน 2) การใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เสมือนจริง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากและซับซ้อนได้ง่ายขึ้น 3) การใช้เทคโนโลยีเกมและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าดึงดูดใจ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้มากขึ้น 4) การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศ ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทสรุป

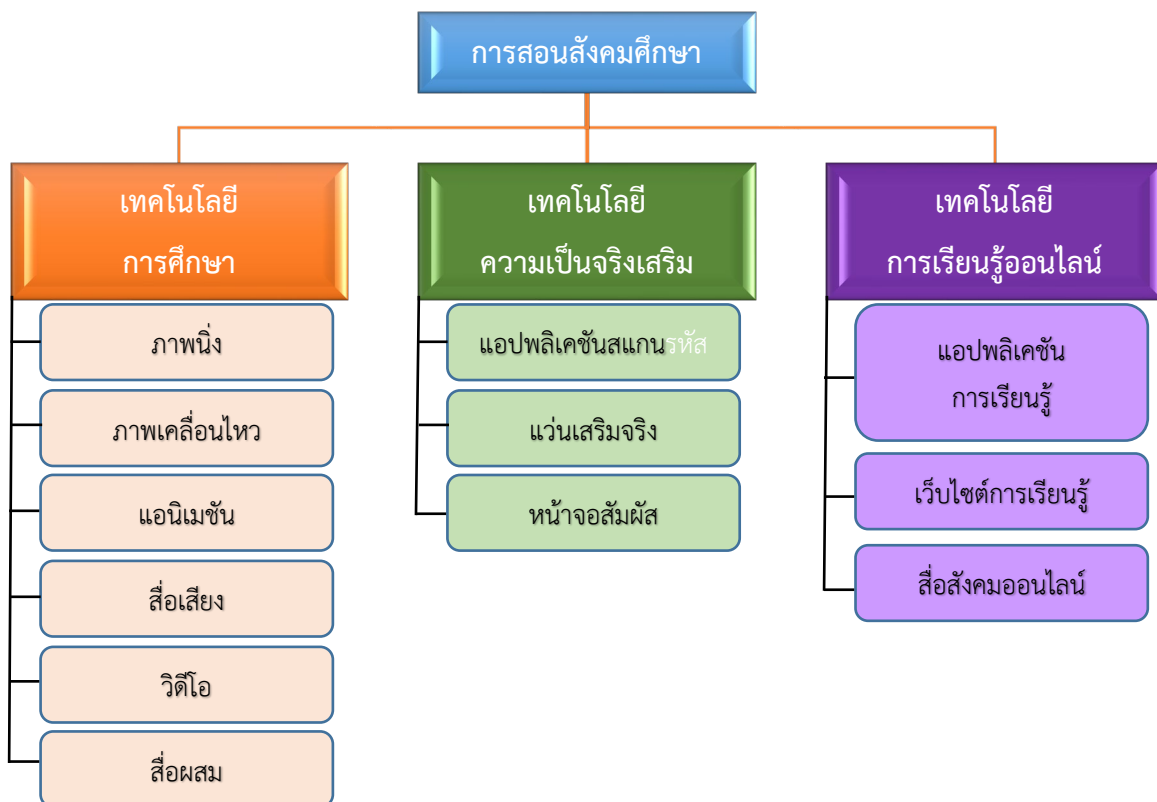
เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการศึกษาสังคมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น นอกจากการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลแล้วยังมีโปรแกรมค้นหาข้อมูลฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้ง พร้อมส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความตื่นเต้นในการเรียนรู้ด้วยการใช้ภาพ เสียง วิดีโอ 3D และการเล่าเรื่องหลายรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรอย่างหลากหลายได้

การใช้สื่อออนไลน์และการเชื่อมโยงระดับโลกในด้านสังคมศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพสูง และสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาจากทุกที่ ทุกเวลา ในการเรียนรู้วิถีใหม่ของการเรียนรู้ออนไลน์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือ และ 2) เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ และฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูล และแก้ปัญหาต่างๆ ในวิชาสังคมศึกษาได้ดี การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้สังคมศึกษาต้องมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ การไม่ใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด และการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยี จำเป็นต้องเน้นพัฒนาความรู้และทักษะของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ให้เป็นอย่างดี รวมถึงเนื้อหาวิชาที่สอนและแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ครูควรมีทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีทั้งในด้านพื้นฐานและเชิงประยุกต์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้อย่างมีจริยธรรม โดยครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและกระตุ้นความสนใจ การใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เสมือนจริง การใช้เกมและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าดึงดูดใจ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศ ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาในยุคปัจจุบัน สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ตันติสุข. (2563). นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 18(2). 129-143.
- กฤตาภรณ์ ตันติวรวงศ์. (2565). การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สังคมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์**. 12(2). 21-27.
- กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ. (2560). บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. 12(2). 12-15.
- กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ. (2561). การพัฒนาวิชาชีพครูและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2561. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ และสุภาวดี บุญประเสริฐ. (2563). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. 13(2). 10-12.
- จิณฉัตร ปะโคหัง และธีระ รุญเจริญ. (2566). การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ**. 11(42). 1-2.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2566). การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/UawfO> สืบค้นเมื่อ 14 พ.ย. 2566.
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2559). นวัตกรรมบริการ : กลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรธุรกิจบริการ. **วารสารการจัดการสมัยใหม่**. 14(2). 13-24.
- ชัชวาลย์ สินธุ์รัตน์. (2563). การพัฒนาวิชาชีพครูและการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี** 16(1). 1-18.
- ประภัสสร แก้วพูล. (2564). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT). **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 21(2). 146-156.
- พงษ์พานิช วรเทพ. (2563). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์และพัฒนศึกษา**. 29(2). 144-156.
- พัชรี มณีรัตน์. (2566). บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในวิชาสังคมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 16(2). 69-74.
- ไพโรจน์ สุวรรณชาติ. (2563). หลักจริยธรรมและแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**. 17(2). 78-92.
- มนัสนันท์ หัตถศักดิ์. (2557). การสร้างความรู้ ความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 32(4). 21-23.
- วรรณวิมล ศรีสุราช. (2563). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. 12(1). 20-32.
- วรวิทย์ พิกุลทอง. (2565). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคดิจิทัล. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์** 26(1). 14-15.

- ศิริพร อ่อนละม้าย. (2564). การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อรองรับการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2564. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมใจ แก้ววิเชียร. (2560). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 12(3). 12-14.
- สุกัญญา จันทร์ศรีสุข และคณะ. (2566). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในวิชาสังคมศึกษา. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 23(2). 16-18.
- สุกัญญา จันทร์ศรีสุข และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 23(1). 12-15.
- สุกัญญา ศรีธรรมไชย. (2560). การพัฒนาวิชาชีพครูกับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการเรียนรู้. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 ประจำปี 2560. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุจินต์ สุวรรณวงศ์. (2562). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 20(1). 18-20.
- สุชาติ ประสพผลดี. (2563). บทบาทของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 15(1). 1-15.
- สุทิน สุวรรณ. (2564). การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อรองรับการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2564. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุมาลี ทองคำ. (2564). กลยุทธ์การสอนสังคมศึกษาในบริบทยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 21(1). 27-29.
- สุมาลี สุขสวัสดิ์. (2563). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 15(2). 12-15.
- อัษฎา พลอยโสภณ. (2563). การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลเพื่อการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 38(1). 106-116.